

ΜΕΛΕΤΗ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΔΥΝΑΜΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΠΕΡΙ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

ΕΠΙΒΟΛΗ ΤΩΝ ΔΔΙ
ΣΥΛΛΟΓΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Η παρούσα μελέτη και συλλογή νομολογίας προσφέρει μια επισκόπηση των δυναμικών και στατικών διατάξεων περί αποκλεισμού στην ΕΕ και στα κράτη μέλη υπό εξέταση. Η επισκόπηση βασίζεται σε ερωτηματολόγια και σε συγκριτική εξέταση της νομολογίας και του νομικού πλαισίου των κρατών μελών υπό εξέταση.

Οι διατάξεις περί αποκλεισμού έλκουν τη **νομική βάση** τους στο άρθρο 18 παράγραφος 1 της οδηγίας για το ηλεκτρονικό εμπόριο, στο άρθρο 8 παράγραφος 3 της οδηγίας InfoSoc και στο άρθρο 11 της οδηγίας σχετικά με την επιβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας. Η συμβατότητα των διατάξεων περί αποκλεισμού με το δίκαιο της ΕΕ επιβεβαιώθηκε από ορισμένες αποφάσεις του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ), οι οποίες υποστηρίζουν επίσης τη διαθεσιμότητα δυναμικών διατάξεων περί αποκλεισμού. Ωστόσο, παρόλο που οι στατικές διατάξεις περί αποκλεισμού είναι διαθέσιμες σε όλα τα κράτη μέλη υπό εξέταση, οι δυναμικές διατάξεις περί αποκλεισμού ή, τουλάχιστον, η διαθεσιμότητά τους δεν έχει ακόμη ελεγχθεί στα δικαστήρια σε ορισμένα από τα κράτη μέλη υπό εξέταση.

Η διαθεσιμότητα στατικών και δυναμικών διατάξεων περί αποκλεισμού εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη σωστή **εξισορρόπηση δικαιωμάτων και συμφερόντων** των ατόμων που επηρεάζονται από τα μέτρα. Αυτή η εξισορρόπηση πραγματοποιείται μέσω της εξέτασης διαφορετικών θεμελιωδών δικαιωμάτων και της συνολικής αναλογικότητας των διατάξεων. Συνολικά, θα πρέπει να είναι διαθέσιμες στατικές και δυναμικές διατάξεις περί αποκλεισμού, σύμφωνα με το δόγμα της «δίκαιης ισορροπίας» μεταξύ των θεμελιωδών δικαιωμάτων, μόνο εάν στοχεύουν αυστηρά στον τερματισμό της παραβίασης και, χωρίς να επηρεάζουν δυσανάλογα τα θεμελιώδη δικαιώματα, δεν επιβάλλουν «υπερβολικές υποχρεώσεις» στους διαμεσολαβητές και αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο υπερβολικού και ελλιπούς αποκλεισμού.

Οι **απαιτήσεις** για τη λήψη **διάταξης περί αποκλεισμού** διαφέρουν στα κράτη μέλη υπό εξέταση. Ωστόσο, εξακολουθούν να υπάρχουν ορισμένες κοινές γενικές απαιτήσεις και διαδικαστικοί κανόνες που ισχύουν στα περισσότερα κράτη μέλη υπό εξέταση, συμπεριλαμβανομένης της ανάγκης απόδειξης της κατάστασης του κατόχου των δικαιωμάτων και της κυριότητας των δικαιωμάτων, των αποδεικτικών στοιχείων για φερόμενη παραβίαση, της αναλογικότητας, της καταλληλότητας και/ή της λογικότητας του ζητούμενου μέτρου.

Δυναμικές διατάξεις περί αποκλεισμού έχουν εκδοθεί στα περισσότερα κράτη μέλη υπό εξέταση, συμπεριλαμβανομένων της Δανίας, της Γαλλίας, της Ιρλανδίας, της Ιταλίας, των Κάτω Χωρών, της Ισπανίας, της Σουηδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου. Ωστόσο, μέχρι στιγμής, ο αριθμός των δυναμικών διατάξεων περί αποκλεισμού που εκδίδονται στα κράτη μέλη υπό εξέταση είναι περιορισμένος. Στα περισσότερα κράτη μέλη υπό εξέταση, δεν υπάρχει ρητή κανονιστική έννοια των δυναμικών διατάξεων περί αποκλεισμού. Επομένως, τα δικαστήρια έχουν εκδώσει δυναμικές διατάξεις περί αποκλεισμού –καθορίζοντας τις απαιτήσεις τους– βάσει μιας εκτεταμένης ερμηνείας προϋπαρχόντων κανόνων. Ως υποκατηγορία δυναμικών διατάξεων περί αποκλεισμού, ορισμένα κράτη μέλη υπό εξέταση (Ιρλανδία, Ισπανία και Ηνωμένο Βασίλειο) έχουν καταστήσει διαθέσιμες **διατάξεις περί ζωντανού αποκλεισμού** με κύριο στόχο τον περιορισμό της παραβίασης των

δικαιωμάτων σε ζωντανές (αθλητικές) εκδηλώσεις. Σε άλλα κράτη μέλη υπό εξέταση, δεν υπάρχουν διαθέσιμες διατάξεις αποκλεισμού ή, τουλάχιστον, η διαθεσιμότητά τους δεν έχει ελεγχθεί ακόμη στο δικαστήριο.

Όσον αφορά το **πεδίο εφαρμογής των δυναμικών διατάξεων περί αποκλεισμού**, το αντικείμενο, οι στοχευμένοι διαμεσολαβητές, οι στοχευμένοι ιστότοποι, το χρονικό και το εδαφικό πεδίο εφαρμογής ποικίλλουν σε διαφορετικά επίπεδα στα κράτη μέλη υπό εξέταση. Η παραβίαση πνευματικών δικαιωμάτων είναι ο κύριος στόχος αυτών των μέτρων στα κράτη μέλη υπό εξέταση, αλλά δεν φαίνεται να υπάρχει συγκεκριμένος περιορισμός στο αντικείμενο που μπορεί να καλυφθεί από μια δυναμική διάταξη. Ομοίως, παρόλο που επιβάλλονται συνήθως δυναμικές διατάξεις περί αποκλεισμού εναντίον παρόχων υπηρεσιών πρόσβασης στο διαδίκτυο στα περισσότερα κράτη μέλη υπό εξέταση, αυτά τα μέτρα μπορούν να χρησιμοποιηθούν εναντίον οποιουδήποτε μέρους που θεωρείται διαμεσολαβητής σύμφωνα με το άρθρο 8 παράγραφος 3 της οδηγίας InfoSoc και το άρθρο 11 της οδηγίας σχετικά με την επιβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας. Στα περισσότερα κράτη μέλη υπό εξέταση, δεν υπάρχουν περιορισμοί στον αριθμό των ιστοτόπων που μπορούν να αποκλειστούν. Ο νόμος δεν ρυθμίζει τις δυναμικές διατάξεις αποκλεισμού ούτε τη διάρκειά τους στα περισσότερα κράτη μέλη υπό εξέταση, αλλά αυτά τα μέτρα ενδέχεται να περιορίζονται χρονικά με δικαστικές αποφάσεις. Σε γενικές γραμμές, οι διατάξεις μπορούν να διατάξουν τον αποκλεισμό του περιεχομένου ανεξάρτητα από την τοποθεσία όπου έγινε η παράβαση ή τη θέση των χρηστών που έχουν πρόσβαση στο παραβατικό περιεχόμενο, αρκεί οι δραστηριότητες να στοχεύουν τους καταναλωτές και τους χρήστες του διαδικτύου των κρατών μελών.

Δεν υπάρχουν ειδικοί διαδικαστικοί κανόνες σχετικά με τις απαιτήσεις και το παραδεκτό των **αποδεικτικών στοιχείων** για στατικές και δυναμικές διατάξεις περί αποκλεισμού στα κράτη μέλη υπό εξέταση.

Η **εφαρμογή των διατάξεων περί αποκλεισμού** επικεντρώνεται κυρίως σε τεχνικές λύσεις και στο κόστος εφαρμογής. Στα περισσότερα κράτη μέλη υπό εξέταση, η διάταξη συνήθως καθορίζει την τεχνική λύση που θα εφαρμοσθεί. Σε αντίθετη περίπτωση, όπως στη Δανία, τη Γαλλία, την Ιταλία, την Ισπανία και τη Σουηδία, τα δικαστήρια θα μπορούσαν, ωστόσο, να προτείνουν τεχνικές λύσεις για την κάλυψη του πεδίου εφαρμογής της διάταξης. Τόσο η διεύθυνση Πρωτοκόλλου Ίντερνετ (IP) όσο και ο αποκλεισμός συστήματος ονομάτων χώρου (DNS) είναι οι πιο συνηθισμένες τεχνικές λύσεις που εφαρμόζονται με διατάξεις περί αποκλεισμού στα κράτη μέλη υπό εξέταση. Τα κράτη μέλη υπό εξέταση αντιμετώπισαν την κατανομή των δαπανών της εφαρμογής διατάξεων περί αποκλεισμού με μάλλον ασυνεπή τρόπο. Οι διαμεσολαβητές αναλαμβάνουν το κόστος της εφαρμογής μιας διάταξης περί αποκλεισμού στη μεγάλη πλειονότητα των κρατών μελών υπό εξέταση. Σε λιγότερα κράτη μέλη υπό εξέταση, το κόστος μπορεί να μοιραστεί μεταξύ του διαμεσολαβητή και των κατόχων δικαιωμάτων ή να ανατεθεί μόνο σε διαμεσολαβητές.

Οι **ενέργειες παρακολούθησης δυναμικών διατάξεων περί αποκλεισμού** διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην αποτελεσματικότητα των μέτρων και στη συνολική εξισορρόπηση συμφερόντων. Σε ορισμένα κράτη μέλη υπό εξέταση, είναι διαθέσιμες συγκεκριμένες διαδικασίες για την ανανέωση, την ενημέρωση ή την επέκταση στατικών και δυναμικών διατάξεων περί αποκλεισμού, ενώ δεν είναι διαθέσιμες σε άλλα. Σε αυτό το πλαίσιο, δεν φαίνεται να υπάρχουν συγκεκριμένες διακρίσεις μεταξύ διαδικαστικών κανόνων για ανανέωση και ενημέρωση στατικών και δυναμικών διατάξεων μεταξύ των κρατών μελών υπό εξέταση. Επιπλέον, τα κράτη μέλη υπό εξέταση δεν διαθέτουν συγκεκριμένη διαδικασία για να μετατρέψουν μια στατική διάταξη περί αποκλεισμού σε δυναμική. Αντ' αυτού, πρέπει να ξεκινήσει μια νέα διαδικασία επί της ουσίας. Επιπλέον, τα περισσότερα κράτη μέλη υπό εξέταση προβλέπουν την εκτέλεση της απόφασης, πρόστιμα και επαναλαμβανόμενες κυρώσεις. Τέλος, υπάρχουν διαθέσιμα ένδικα μέσα για την αμφισβήτηση των διατάξεων περί αποκλεισμού σε όλα τα κράτη μέλη υπό εξέταση, σύμφωνα με τους παραδοσιακούς κανόνες πολιτικής δικονομίας. Τα ένδικα

μέσα είναι γενικά διαθέσιμα στους διαμεσολαβητές και στους φερόμενους παραβάτες που αφορά η διάταξη. Σε μερικά κράτη μέλη υπό εξέταση, αυτά τα ένδικα μέσα είναι επίσης διαθέσιμα σε μεμονωμένους χρήστες του διαδικτύου ή σε ορισμένα κράτη μέλη υπό εξέταση μέσω συλλογικών ενεργειών.

Συζητώντας το **εξωεδαφικό πεδίο εφαρμογής των διατάξεων** εναντίον διαδικτυακών διαμεσολαβητών, η πρόσφατη νομολογία του ΔΕΕ κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η νομοθεσία της ΕΕ δεν επιβάλλει ούτε αποκλείει παγκόσμια μέτρα. Αντιθέτως, εναπόκειται στα εθνικά δικαστήρια να αποφασίσουν εάν θα μπορούσαν να επιβληθούν εξωεδαφικές διατάξεις σύμφωνα με τη δική τους εξισορρόπηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων και την εφαρμογή των διεθνών κανόνων. Σε αυτό το πλαίσιο, οι διατάξεις περί αποκλεισμού πρέπει να είναι στοχευμένες και συγκεκριμένες με εδαφικό πεδίο εφαρμογής όχι ευρύτερο από αυτό που είναι απαραίτητο για την επίτευξη του στόχου, σύμφωνα με την εξισορρόπηση θεμελιωδών δικαιωμάτων και το διεθνές δίκαιο, συμπεριλαμβανομένου του δόγματος της αβροφροσύνης.

Η δυναμική και στατική νομολογία περί αποκλεισμού φανερώνει πολλές περιπτώσεις **νομικής εμπλοκής** μεταξύ των εθνικών δικαστηρίων διαφορετικών κρατών μελών υπό εξέταση. Οι νομικές εμπλοκές μπορούν να θεωρηθούν ως μορφή άτυπης διασυνωριακής συνεργασίας και προκύπτουν, όταν τα εθνικά δικαστήρια παραπέμπουν σε αποφάσεις άλλων δικαστηρίων.

Ένας επιπλέον σημαντικός παράγοντας για την αξιολόγηση της διαθεσιμότητας, του πεδίου εφαρμογής και της αναλογικότητας της διάταξης περί αποκλεισμού είναι η **αποτελεσματικότητά** τους στη μείωση της παραβίασης. Η αποτελεσματικότητα των διατάξεων περί αποκλεισμού συνήθως δεν αξιολογείται ρητά στα περισσότερα κράτη μέλη υπό εξέταση. Η αποτελεσματικότητα ενδέχεται να μην απαιτεί 100 % επιτυχία, αρκεί το ένδικο μέσο να αποθαρρύνει σοβαρά τους χρήστες του διαδικτύου από την πρόσβαση στο παραβατικό περιεχόμενο. Η αποτελεσματικότητα θεωρείται σε ορισμένες δικαιοδοσίες μια πρόσθετη απαίτηση για τη δικαιολόγηση στοχευμένων και ειδικών διατάξεων περί αποκλεισμού που ισορροπούν δίκαια τα θεμελιώδη δικαιώματα και επιβάλλουν αναλογικές και όχι υπερβολικές υποχρεώσεις στους παρόχους πρόσβασης και σε άλλους διαμεσολαβητές.

Η επισκόπηση των στατικών και δυναμικών διατάξεων περί αποκλεισμού στην ΕΕ και τα κράτη μέλη υπό εξέταση δείχνει έναν πολύπλοκο ιστό διαφόρων προσεγγίσεων στα κράτη μέλη της ΕΕ, ο οποίος μερικές φορές είναι δύσκολο να ξεκαθαριστεί. Σε αυτό το πλαίσιο, αυτή η μελέτη παρέχει ένα σύνολο βασικών ευρημάτων που θα μπορούσαν να χρησιμεύσουν ως αναφορά για την περαιτέρω ανάπτυξη πολιτικών και πρακτικών στον τομέα.